

18. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 7. – Ст. 79.

19. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.

20. Нові електронні послуги у земельній сфері: відкриття інформації про власників земельних ділянок та замовлення витягу про нормативно-грошову оцінку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dknii.gov.ua/content/novi-elektronni-poslugy-u-zemelnyy-sferi-vidkryttya-informaciyi-pro-vlasnykiv-zemelnyh>.

21. Єдиний державний портал адміністративних послуг / Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://posluga.gov.ua/info/services/bydepartment/1575>.

СІРЕНКО А. М.,
аспірант кафедри адміністративного
та фінансового права
(Національний університет біоресурсів
і природокористування України)

УДК 342.9

СТАДІЇ УКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ

Статтю присвячено встановленню основних стадій укладення адміністративного договору. Проведено аналіз уже запропонованого порядку укладення адміністративного договору, а також розмежування понять «стадія укладення договору» та «порядок укладення договору». За результатом проведеного аналізу визначено основні стадії укладення адміністративного договору.

Ключові слова: *стадії, порядок укладення, етапи, адміністративний договір, адміністративно-правові відносини.*

Статья посвящена установлению основных стадий заключения административного договора. Проведен анализ уже предложенного порядка заключения административного договора, а также разграничение понятий «стадия заключения договора» и «порядок заключения договора». По результатам проведенного анализа определены основные стадии заключения административного договора.

Ключевые слова: *стадии, порядок заключения, этапы, административный договор, административно-правовые отношения.*

The article is devoted to the restoration of the main stages of the conclusion of an administrative contract. The analysis has suggested the procedure for concluding an administrative agreement, as well as differentiation of the concepts of “the conclusion of the stage of the contract” and “the procedure to conclude the agreement”. As a result of the analysis of the basic stage of the conclusion of an administrative contract.

Key words: *phase, making the procedure, stages, administrative contract, administrative-law relationship.*

Вступ. Останнім часом підвищився інтерес до ролі публічного права в регулюванні суспільних відносин, а також розвитку договірних стосунків у публічно-правових відносинах. Питання надання адміністративних послуг під час укладення адміністративних договорів потребує значної уваги як на нормотворчому рівні, так і на рівні наукових досліджень. Для цього необхідно узагальнити порядок укладення адміністративного договору, визначити його етапи й стадії.

Постановка завдання. Мета статті полягає в теоретичному дослідженні порядку укладення адміністративного договору та визначенні його основних стадій.

Стан дослідження. На сьогодні суттєвим науковим підґрунтям для проведення дослідження стали наукові праці К.К. Афанасьєва, С.О. Бородовського, Ж.В. Завальної, О.М. Люшик, Б.І. Пугинського, О.П. Світличного, С.С. Скворцова, В.А. Юсупова та інших учених.

Водночас більшість праць зазначених авторів присвячено загальнотеоретичному аналізу різних аспектів порядку укладення договорів, однак комплексний розгляд розмежування стадії та порядку укладення адміністративного договору не проводився.

Результати дослідження. «Академічний тлумачний словник української мови» подає таке визначення поняття «стадія»: певний момент, період, етап у житті, розвитку кого-, чого-небудь, що має свої якісні особливості [1]. Поняття «порядок» згаданий словник визначає таким чином: стан, коли все робиться, виконується так, як слід, відповідно до певних вимог, правил; певна послідовність, черговість чого-небудь [1]. З огляду на наведене стадія є більш конкретним етапом розвитку чого-небудь, а порядок – це пояснення самої стадії.

Тому, досліджуючи укладення адміністративного договору, ми визначимо основні його стадії й порядок, відповідно до якого створюється адміністративний договір.

У доктрині права порядок укладення договору розглядається як визначена правовими нормами юридично-логічна послідовність стадій встановлення прав та обов'язків, здійснення на основі погоджених дій осіб, звернених назустріч одна одній, виражених у різноманітних способах узгодження умов договору [2, с. 48]. Причому діями щодо встановлення договірної форми й визначення правил поведінки під час укладення договору визнаються лише ті, які здійснюються зовні та звернені до іншої сторони [3, с. 209].

На нашу думку, щоб укласти адміністративний договір, необхідно насамперед користуватися загальними вимогами під час укладення договору, які наведено в Цивільному кодексі України (далі – ЦКУ). До них можна віднести свободу договору (ст. 627 ЦКУ), зміст договору (ст. 628 ЦКУ), обов'язковість договору (ст. 629 ЦКУ), строк договору (ст. 631 ЦКУ), ціну (ст. 632 ЦКУ), момент укладення (ст. 640 ЦКУ) [4]. Під час укладення адміністративного договору необхідно користуватись уже визначеними вимогами та використовувати спеціальні вимоги, оскільки адміністративний договір за своєю природою має специфіку як укладення договору, так і використання його на практиці.

Багато науковців визначали основні стадії укладення адміністративного договору. Зокрема, В.А. Юсупов зазначав, що для укладення адміністративного договору необхідна наявність таких стадій:

- 1) вивчення управлінської ситуації кожним учасником договору;
- 2) вибору й аналізу відповідних норм права;
- 3) попереднього узгодження змісту та умов договору;
- 4) підписання договору (акта застосування) учасниками [5, с. 75].

Аналізуючи ці стадії укладення адміністративного договору, вважаємо їх дещо неповними, оскільки в них пропущені звичні етапи правового регулювання, які є обов'язковими під час укладення договору.

- К.К. Афанасьєв у свою чергу зауважує, що договірна робота охоплює такі стадії (етапи):
- підготовку до укладання договору;
  - оцінку підстав укладання договорів;
  - оформлення договірних відносин;
  - доведення змісту договорів до виконавців;
  - контроль за виконанням договорів;
  - оцінку результатів виконання договорів [6, с. 13].

Вважаємо, що такі стадії відповідають реаліям сьогодення та є відправною точкою, з якої необхідно починати визначення основного порядку укладення адміністративного договору.

О.М. Ілюшук стверджує, що загальний порядок укладення адміністративних договорів має охоплювати такі стадії:

- 1) організацію договірному процесу;
- 2) проведення попередніх переговорів;
- 3) узгодження умов адміністративного договору та ухвалення рішення;
- 4) оформлення договору [7, с. 129–130].

Пропонуємо власну класифікацію стадій укладення адміністративного договору, які далі буде проаналізовано більш детально.

Стадія 1: організаційна. На цій стадії відбувається пропозиція укласти договір (оферта). Надається письмовий, обґрунтований текст, відповідно до якого оферент має прийняти рішення щодо укладення цього договору. Наступним кроком щодо укладення договору буде прийняття оферти (акцепт). Це означає, що в разі безумовного акцептування її іншою стороною оферент стає стороною в договірному зобов'язанні. Однак оферту може бути відкликано до моменту або в момент її отримання адресатом. Після цього оферент позбавляється права відкликати оферту протягом строку для відповіді, якщо інше не вказано в пропозиції або не постає з її суті чи обставин, за яких її було зроблено. Акцепт має бути повним і безумовним, може вчинятись лише у формі дії, якщо інше не передбачається законом. При цьому якщо особа, яка отримала пропозицію укласти договір, у межах строку для відповіді вчинила дію відповідно до вказаних у пропозиції умов договору, яка засвідчує її бажання укласти договір, то ця дія є прийняттям пропозиції, якщо інше не вказано в пропозиції укласти договір або не встановлено законом [8, с. 209–210].

Наступним кроком має бути визначення уповноважених осіб для ведення переговорів перед укладенням адміністративного договору. Може статись так, що на законодавчому рівні будуть відсутні правила поведінки, якими мають керуватись сторони. Тому на цій стадії повинні сформуватись правила договірному процесу, а також виробитись правила поведінки щодо проведення всіх дій із приводу укладення адміністративного договору.

Стадія 2: визначення тексту та умов договору. На цій стадії насамперед має бути підготовлено робочий проект договору, у якому повинен визначатись основний зміст. Тобто необхідно провести попередні переговори щодо укладення договору. У разі розбіжностей сторони можуть укласти уточнення формування проекту договору. Після вирішення переддоговірних спорів, коли сторони дійшли згоди щодо умов договору, формується остаточний текст договору.

Стадія 3: укладення договору. Це стадія надання згоди на його обов'язковість, що супроводжується підписанням, а також реєстрацією договору у встановленому законом порядку. Реєстрація договору відбувається в спеціально уповноважених державних органах. Державна реєстрація не просто має інформаційне значення, її роль полягає переважно в тому, щоб підтвердити юридичні факти. Із цього постає, що реєстраційні дії мають свої юридичні наслідки.

Стадія 4: виконання прийнятих зобов'язань. Правомочність виконання є необхідним і центральним елементом повноваження на використання адміністративного договору, адже без цього укладення адміністративного договору, як і будь-якого іншого, втрачає будь-який сенс. Більше того, у цивільному праві укладення договору без наміру створення правових наслідків вважається фіктивним та в судовому порядку визнається недійсним [9, с. 216].

Поведінка на виконання адміністративного договору може виражатись у діях, які можуть мати як юридичний, так і організаційний характер, тобто не всі дії мають правові наслідки. Правомочність на виконання договору в юридичному аспекті, спрямована на досягнення результату за договором, повинна мати три складові: намір, волевиявлення та правомірність [10, с. 430].

Наміри, які визначають спрямованість здійснення дій на виконання договору чи утримання від них, відображаються у волевиявленні та спричиняють, з одного боку, виконання

договору, а з іншого – прийняття цього виконання іншою стороною. Виконання адміністративного договору має здійснюватись відповідно до вимог законодавства й умов самого договору тією особою, яка має на це певні повноваження. Таке виконання повинне задовольнити сторони договору, тим самим припинивши дію договору. За недотримання цих параметрів виникає невиконання адміністративного договору, що тягтиме настання певних правових наслідків, у тому числі відповідальності.

Щоб досягти реалізації умов адміністративного договору, необхідна наявність правомочності на його виконання та фактичне здійснення дій, які є змістом поведінки сторін, зазначених у договірних нормах. На виконання адміністративного договору суб'єкти владних повноважень мають здійснювати дії чи комплекс дій, обумовлених їх завданнями й функціями, тому ці дії матимуть управлінський та організаційний характер. Причому це може бути комплекс дій (однорідних або різних), разова дія (прийняття рішення про передачу субвенцій [11]) або їх неперервна сукупність (у здійсненні взаємодії, проведенні спільних заходів [12] тощо).

На нашу думку, не є обов'язковим проходження всіх стадій для укладення адміністративного договору. Це може залежати від форми договору та від домовленостей сторін. О.П. Світличний наголошує: «Специфічні засоби здійснення управлінської діяльності шляхом надання адміністративних послуг та прийняття останнім часом нових нормативно-правових актів, які регулюють такі відносини, обумовлюють актуальність цього дослідження» [13, с. 295].

Висновки. Аналіз правої бази й наукових праць свідчить, що укладення адміністративного договору як виду адміністративно-правових відносин потребує детального розгляду. Подальше вдосконалення інституту адміністративного договору зробить відносини між органами державної влади більш визначеними та дасть можливість підвищити ефективність надання адміністративних послуг органами публічної влади.

Список використаних джерел:

1. Стадія // Академічний тлумачний словник української мови : в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 9. – 1978. – С. 635. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/stadija> ; Порядок // Академічний тлумачний словник української мови : в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 7. – 1976. – С. 302. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/porjadok>.
2. Бородовський С.О. Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / С.О. Бородовський. – К., 2005. – 209 с.
3. Завальна Ж.В. Адміністративний договір: теоретичні засади та застосування : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Ж.В. Завальна ; Харківський нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2010. – 369 с.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
5. Юсупов В.А. Правоприменительная деятельность органов управления / В.А. Юсупов. – М. : Юридическая литература, 1979. – 136 с.
6. Афанасьев К.К. Адміністративний договір як форма державного управління (теоретико-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / К.К. Афанасьев. – Луганськ, 2002. – 173 с.
7. Люшик О.М. Загальний порядок укладення адміністративних договорів правоохоронними органами / О.М. Люшик // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». – 2013. – Вип. 4. – С. 122–132.
8. Стефанчук Р.О. Цивільне право України : [навч. посібник] / Р.О. Стефанчук. – К. : Прецедент, 2004. – 452 с.
9. Бервено С.М. Проблеми договірного права України : [монографія] / С.М. Бервено. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 392 с.
10. Сарбаш С.В. Исполнение договорного обязательства / С.В. Сарбаш. – М. : Статут, 2005. – 636 с.

11. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

12. Генеральна угода про співробітництво та організацію взаємовідносин : Генеральна угода Державної митної служби України та Державної адміністрації залізничного транспорту України від 11 серпня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lawua.info/jurdata/dir285/dk285518.htm>.

13. Світличний О.П. Адміністративні правовідносини у сфері земельних ресурсів України: проблеми теорії та практики правозастосування : [монографія] / О.П. Світличний. – Донецьк : Держ. вид-во «Донбас», 2011. – 410 с.

УСТИМЕНКО Є. В.,

здобувач

(Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна)

УДК 342.9

ПРИНЦИП АДЕКВАТНОСТІ В ЗАСТОСУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ САНКЦІЙ

Статтю присвячено визначенню змісту принципу адекватності під час застосування адміністративних санкцій. На підставі аналізу змісту різноманітних санкцій виділяються санкції абсолютної й відносної адекватності, а також дискретні та функціональні санкції. Пропонуються шляхи вдосконалення нормативних конструкцій санкцій у вигляді штрафів з огляду на необхідність забезпечення принципу адекватності.

Ключові слова: адміністративні санкції, застосування адміністративних санкцій, принципи застосування адміністративних санкцій, адекватність застосування санкцій.

Статья посвящена определению содержания принципа адекватности при применении административных санкций. На основе анализа содержания разнообразных санкций выделяются санкции абсолютной и относительной адекватности, а также дискретные и функциональные санкции. Предлагаются пути усовершенствования нормативных конструкций санкций в виде штрафов с учетом необходимости обеспечения принципа адекватности.

Ключевые слова: административные санкции, применение административных санкций, принципы применения административных санкций, адекватность применения санкций.

The article is devoted to the content identification of the adequacy principle when administrative sanctions are applied. On the basis of the content analysis of various sanctions it is distinguished the sanctions of the absolute and relative adequacy, and the discrete and functional sanctions. It was suggested the improvement approaches of the normative constructions of the sanctions in the form of fines subject to the necessity of the adequacy principle assurance.

Key words: administrative sanctions, application of the administrative sanctions, principles of the administrative sanctions application, adequacy of the sanctions application.

